

Оценяване на добавената стойност от LEADER

Насоки

Май 2024 г.

*This document contains the translation of the guidelines ‘**Assessing the added value of LEADER**’ of July 2024. The translation is intended to make the guidelines more helpful and accessible to different stakeholders. The translated document has not been subject to a layout and editorial check, and so the European Evaluation Helpdesk for the CAP makes no claims, promises, or guarantees about the accuracy, completeness, or adequacy of the translation and expressly disclaims liability for any errors or omissions in the translated content. The final reference text is the English version of the guidelines document, available at [this link](#).*

For any use outside of its original intent, or any modifications made to the content of the guidelines, prior written permission must be obtained from the European Evaluation Helpdesk for the CAP. Commercial use of this material is strictly prohibited. Please contact: evaluation@eucapnetwork.eu for any questions in this respect.



Бележка относно авторските права

© Европейски съюз, 2024 г.

Възпроизвеждането е разрешено, при условие че се посочи източникът.

Препоръчителен текст на позоваването:

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ — Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони“ — Отдел А.3 (2024 г.): Насоки. Оценяване на добавената стойност от LEADER.

Отказ от отговорност:

Изложените в настоящата публикация информация и възгледи са тези на автора(ите) и не отразяват непременно официалното становище на Комисията. Комисията не гарантира точността на данните, включени в настоящата публикация. Нито Комисията, нито друго действащо от нейно име лице може да носи отговорност за евентуалната употреба на съдържащата се в нея информация.



Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП отговаря за осигуряването на подкрепа за дейностите по мониторинг и оценка на равнището на ЕС и държавите членки. Тя работи под ръководството на отдел А.3 „Изпълнение на политиката“ на ГД „Земеделие и развитие на селските райони“ на Европейската комисия (ЕК). Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП подпомага всички заинтересовани страни в областта на оценяването, по-специално ГД „Земеделие и развитие на селските райони“, националните органи, управляващите органи и оценителите, като разработва и разпространява подходящи методологии и инструменти; събира и осъществява обмен на добри практики; изгражда капацитет и осъществява комуникация с членове на мрежата по свързани с оценката теми.

Допълнителна информация за дейността на Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП е на разположение в интернет чрез сървъра Europa: <https://eu-cap-network.ec.europa.eu/support/evaluation>



Съдържание

Въведение.....	1
Част I Контекст.....	4
1 Преглед на концепцията за добавена стойност от LEADER	5
Част II Въвеждане в действие на концепцията за добавена стойност от LEADER и нейните компоненти	10
2 Как да се въведе в действие концепцията за добавената стойност от LEADER	11
3 Какво трябва да се вземе предвид при разработването на рамка за оценка на добавената стойност от LEADER	19
Част III Предложена рамка за оценка.....	23
4 Разработване на възможна рамка за оценка на добавената стойност от LEADER	24
5 Разбивка на основните компоненти на предложената рамка за оценка	26
6 Изготвяне на преглед на наличните източници на данни/информация	39
Част IV Тълкуване на резултатите	42
7 Как се тълкуват резултатите от оценките на добавената стойност от LEADER	43
Предоставени в отделни документи:	
Приложение 1	Фишове за показателите за добавената стойност от LEADER
Приложение 2	Пример за база данни за мониторинг на равнището на МГД
Приложение 3	Фактори, които улесняват или възпрепятстват измерването на добавената стойност от LEADER
Приложение 4	Пример за свързване на принципите на LEADER с компонентите на добавената стойност от LEADER
Приложение 5	Подробна рамка за оценка (с допълнителни показатели)
Приложение 6	Примери за използване на предложената рамка за оценка
Приложение 7	Работни определения и речник
Приложение 8	Препратки



Таблицы

Таблица 1. Списък на елементите на компонента на добавената стойност от LEADER — подобрен социален капитал — с описания и примери как да се реализират тези елементи.....	12
Таблица 2. Списък на елементите на компонента на добавената стойност от LEADER — подобро управление — с описания и примери как да се реализират тези елементи.....	14
Таблица 3. Списък на елементите на компонента на добавената стойност от LEADER — подобрени резултати и въздействия — с описания и примери как да се реализират тези елементи.....	16
Таблица 4. Пример за рамка за оценка на подобрения социален капитал.....	27
Таблица 5. Пример за рамка за оценка на подобреното управление.....	31
Таблица 6. Пример за рамка за оценка на подобрените резултати и въздействия.....	34
Таблица 7. Пример за рамка за оценка на структурните промени.....	38
Таблица 8. Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на мрежите.....	43
Таблица 9. Какво да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на местното управление.....	46
Таблица 10. Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на увеличения ефект на лоста.....	49
Таблица 11. Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на способността на LEADER да води до структурни промени в района на МГД.....	51

Фигури

Фигура 1. Добавена стойност от LEADER.....	8
Фигура 2. Пътят към структурни промени в района на МГД.....	9
Фигура 3. Обща структура на рамката за оценка.....	25

Списък на съкращенията

ОСП Обща селскостопанска политика



ВОМР	Водено от общностите местно развитие
СП по ОСП	Стратегически план по ОСП
ГД AGRI	ГД „Земеделие и развитие на селските райони“
ДМО	Данни за мониторинг и оценка
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ELARD	Европейска LEADER асоциация за развитие на селските райони
ЕМРСР	Европейска мрежа за развитие на селските райони
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕС	Европейски съюз
FOS	Фактор(и) за успех
МГД	Местна група за действие
СМР	Стратегия за местно развитие
LEADER	Връзка между действията за развитие на селското стопанство
УО	Управляващ орган
НМ	Национална мрежа по ОСП
МР	Мрежово разнообразие
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
РА	Разплащателна агенция
PILA	Индекс на ефективност на подхода LEADER
РКИМО	Рамка за качество на изпълнението, мониторинг и оценка
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
АСМ	Анализ на социалните мрежи
ТРГ	Тематична работна група



Благодарности

Насоките бяха разработени от експертите по оценяване Costas Apostolopoulos, Julia Marosek, Marili Parissaki, Elena Pisani, Kim Pollermann, Sari Rannanpää, Annette Aagaard Thuesen, Paola Torcia, Carlotta Valli, Neringa Viršilienė, подкрепени от ценната информация, предоставена от членовете на тематичната работна група, създадена от Службата за помощ при оценяване за целите на изготвянето на настоящите насоки. Тематичната работна група и Съветът на заинтересованите страни бяха съставени от общо над 90 членове, включително оценители, управляващи органи, изследователи, национални мрежи по ОСП, ELARD, МГД и представители на ГД „Земеделие и развитие на селските райони“ (ГД AGRI).

Представители на ГД „Земеделие и развитие на селските райони“ допринесоха за съгласуваността на насоките с политическата рамка на ЕС.

Тематичната работна група беше координирана от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП под ръководството на Valdis Kudiņš.

Brigit Zomer и Margherita Sforza подпомогнаха работата по разработването и гарантираха качеството и визуалното представяне на окончателните насоки.



Въведение

LEADER ¹/Воденото от общностите местно развитие (BOMP) се прилага в Европейския съюз (ЕС) повече от тридесет години. Неговият обхват и инструменти се разшириха през няколко програмни периода. Според проучването, в което е направена оценка на LEADER в целия ЕС през програмния период 2014—2020 г. ², подходът LEADER за местно развитие се е оказал ефективен за местното развитие на селските райони, насочен към постигане на икономическо развитие, укрепване на социалната структура и капацитет и подобряване на местното управление, при добра съгласуваност с други политики. Това се признава и в Регламента за стратегическите планове по ОСП ³ и вследствие на това LEADER остава задължителен през периода 2023—2027 г. в рамките на интервенциите от типа сътрудничество и с минимално разпределение от 5 % от общия принос на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) към стратегическия план по ОСП (СП по ОСП).

Въпреки че има богат опит в оценяването на LEADER, се наблюдават постоянни предизвикателства при разглеждането на неговата добавена стойност. Това беше изтъкнато в специалния доклад на Европейската сметна палата относно LEADER ⁴, в който се стига до заключението, че LEADER подпомага местната ангажираност, но че допълнителните ползи все още не са доказани в достатъчно висока степен. В доклада се посочва също така, че показателите на ОСП не дават възможност за съдържателна оценка на разходите и ползите от подхода LEADER. За програмния период 2023—2027 г. се събира по-широк набор от показатели за местните групи за действие (МГД) и техните дейности ⁵.

Целта на настоящите насоки е да се представи предисторията и обосновката на оценката на добавената стойност от LEADER в контекста на стратегическите планове по ОСП (СП по ОСП) за периода 2023—2027 г., а след това да се представи пример за рамка за оценка как да се направи това на практика.

¹ Съгласно определенията в член 3 от [Регламент \(ЕС\) 2021/2115](#), LEADER означава водено от общностите местно развитие, както е посочено в член 31 от [Регламент \(ЕС\) 2021/1060](#). Поради това в останалата част от настоящия документ се използва само наименованието LEADER.

² CCRI, OIR, ADE (2021 г.). [Проучване в подкрепа на оценката на въздействието на LEADER върху балансираното териториално развитие.](#)

³ Съображение 93 от [Регламент \(ЕС\) 2021/2115](#).

⁴ Европейска сметна палата (2022 г.). Подходът LEADER за водено от общностите местно развитие насърчава ангажираността на местно равнище, но няма достатъчно данни за допълнителните ползи. *Специален доклад 10, 2022 г.*, Служба за публикации на Европейския съюз. <https://data.europa.eu/doi/10.2865/097605>

⁵ Член 14 и приложение VII към [Регламент за изпълнение \(ЕС\) 2022/1475 на Комисията](#).



Рамката за оценка се основава на предположението, че подходът LEADER може да осигури добавена стойност — с други думи, може да доведе до ползи (не непременно във финансово изражение), които да надхвърлят допълнителните разходи, свързани с прилагането на този метод — и че тази добавена стойност се състои от три основни компонента: подобрен социален капитал, подобро управление и подобрени резултати и въздействия от проектите, изпълнявани в рамките на стратегиите за местно развитие (CMP). Тази концепция за добавената стойност от LEADER е описана за първи път в предишни насоки на Европейската мрежа за развитие на селските райони (EMPCP) (2017 г.)⁶.

Целевата група на настоящите насоки са главно управляващите органи на ОСП и оценителите на ОСП, особено тези, които се занимават конкретно с мониторинга на изпълнението и оценката на LEADER и добавената стойност от LEADER. Като използват предоставените насоки, те следва да могат да разработят подходяща рамка за оценка на добавената стойност от LEADER, да изберат подходящи показатели от значителния набор от показатели, представени в подробности, да създадат необходимите бази данни и други механизми за събиране на информация, както и да тълкуват резултатите от мониторинга и оценките. Насоките представляват интерес и са полезни и за други заинтересовани страни, особено за МГД, при събирането на данни и мониторинга на изпълнението и оценката на добавената стойност от LEADER на местно равнище, както и за тези, които подкрепят или са ангажирани по друг начин с МГД.

Въпреки че настоящите насоки нямат задължителен характер, те се **основават на действащото законодателство на ЕС**, по-специално на регламента за изпълнение⁷, в който добавената стойност от LEADER е една от темите, които трябва да бъдат оценени от държавите членки. За тази цел с насоките се предлагат на държавите членки варианти за оценка на добавената стойност от LEADER, които могат да бъдат адаптирани в зависимост от специфичния контекст, потребностите от оценка и логиката на интервенция и изпълнение на стратегическия план по ОСП.

Насоките се състоят от четири части:

Част I се състои от контекст и кратък преглед на концепцията за добавена стойност от LEADER.

⁶ Европейска служба за помощ при оценяване в областта на развитието на селските райони (2017 г.). [Насоки: Оценка на LEADER/BOMP](#).

⁷ Член 2, буква г) от [Регламент \(ЕС\) 2022/1475](#).



Част II е съсредоточена върху въвеждането в действие на концепцията за добавена стойност от LEADER, която ще се използва като основа за разработването на рамката за оценка. В нея се посочват съображения за разработването на рамка за оценка.

В **част III** е предложен пример за рамката за оценка на добавената стойност от LEADER. Разработен е пример за рамка за оценка за всеки компонент на добавената стойност от LEADER и елементите му, включително въпросите за оценка, съответните фактори за успех и свързаните с тях показатели за продукт, резултат и въздействие. В нея се разглеждат и източниците на данни, които са свързани с предложените примери за рамка за оценка.

Част IV съдържа информация за това какво да се вземе предвид при тълкуването на доказателствата, получени от показателите за добавена стойност от LEADER и свързаните с тях фактори за успех, за да се отговори на въпросите за оценка.

Осемте приложения към насоките съдържат практически инструменти, които могат да се използват при анализа на добавената стойност от LEADER, например:

- подробни фишове за всеки показател, включен в предложената рамка за оценка (приложение 1);
- примери за базата данни за мониторинг на равнището на МГД (приложение 2);
- фактори, които подпомагат и възпрепятстват измерването на добавената стойност от LEADER (приложение 3); и примери за свързване на принципите на LEADER с компоненти на добавената стойност (приложение 4);
- подробна рамка за оценка, която включва допълнителни показатели за всеки елемент на добавената стойност от LEADER (приложение 5);
- примери, които показват как може да бъде приложена на практика рамката за оценка, представена в настоящите насоки (приложение 6);
- работни определения (приложение 7) и препратки към източниците на информация, използвани в настоящия документ (приложение 8).



Част I

Контекст



1 Преглед на концепцията за добавена стойност от LEADER

Целта на настоящата глава е да се опишат основните компоненти, които съставляват концепцията за добавена стойност от LEADER, както и процесите, които създават условия за генериране на добавена стойност, така както те бяха определени през програмния период 2014—2020 г. В глава 2 е поставена основата за въвеждането в действие на тази концепция в контекста на периода 2023—2027 г.

През програмния период 2023—2027 г. добавената стойност от LEADER е посочена в регламентите на ЕС, по-специално в Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1475, където добавената стойност от LEADER е една от темите на СП по ОСП, които трябва да бъдат оценени, когато е целесъобразно. В същия регламент данните за мониторинг и оценка са съобразени с трите компонента на добавената стойност от LEADER (подобрен социален капитал, подобро управление и подобрени резултати и въздействия)⁸. От държавите членки се очаква също така да представят в СП по ОСП описание на очакваната добавена стойност на подхода LEADER и на начина, по който се прилагат неговите принципи⁹.

Работното определение за добавена стойност от LEADER е получено в резултат на работата на тематичната работна група на Службата за помощ при оценяване през 2017 г. и представлява необвързваща концепция. Тя се определя по следния начин: **ползите, които се получават чрез правилното прилагане на метода LEADER, се сравняват с ползите, които биха се получили без прилагането на този метод.** Методът LEADER представлява съчетаното прилагане на неговите седем принципа: 1) подход от долу нагоре; 2) подход, основан на район; 3) местни партньорства (напр. МГД); 4) интегрирана и многосекторна стратегия; 5) иновации; 6) изграждане на мрежи; 7) териториално сътрудничество¹⁰. Тези принципи са тясно свързани помежду си. Трудно е да си представим, че един-единствен принцип (напр. многосекторната стратегия) би могъл да разгърне своя потенциал, ако останалите принципи се пренебрегват.

⁸ Например данни за управлението, данни, свързани със социалния капитал (изграждане на мрежи, съвместно изпълнявани проекти и т.н.), както и данни, свързани с резултатите (цели на проекта и принос към показателите за резултатите).

⁹ [Регламент за изпълнение \(ЕС\) 2021/2289 на Комисията.](#)

¹⁰ За по-подробно описание на седемте принципа вж. EU CAP Network, (2023 г.), „LEADER explained“, https://eu-cap-network.ec.europa.eu/networking/leader/leader-explained_en. Последно посетен на 7 август 2023 г.



Според работното определение за периода 2014—2020 г. добавената стойност от LEADER е неразделна част от LEADER и се получава от съчетаването на три компонента: подобрен социален капитал, подобро управление и подобрени резултати и въздействия.

Подобрен социален капитал — понятие с много измерения, включващо характеристики на социалната организация, например мрежи, норми и социално доверие, които улесняват координацията и сътрудничеството с цел взаимна полза. Елементите на подобрения социален капитал включват споделени мисловни модели и убеждения, взаимна подкрепа и доверие, разширени знания, споделени умения и капацитет, както и добре изградени мрежи.

Подобро управление — обхваща както местното, така и многостепенното управление. По-конкретно многостепенното управление включва хоризонтални и вертикални взаимодействия между правителствени и неправителствени заинтересовани страни (заинтересовани страни по LEADER), участващи в изпълнението на LEADER на равнището на ЕС, на национално, регионално и местно равнище. Елементите на подобреното управление включват участието на заинтересованите страни във вземането на решения и способността за управление на публични и частни средства. Те включват също така сътрудничество на местно равнище, например в рамките на МГД и между МГД и местната общност, както и многостепенно управление между различни равнища (по вертикала), например между УО/РА, МГД и националната мрежа по ОСП.

Подобрени резултати и въздействия — от изпълнението на програмата/стратегията при прилагане на метода LEADER с цел посрещане на местните потребности и допринасяне за постигане на целите на политиката на ЕС/националната/регионалната ОСП. Подобрените резултати и въздействия предполагат, че видът и качеството на проектите, изпълнявани по LEADER, са различни в сравнение с проектите, които се изпълняват или биха могли да се изпълняват по други програми/интервенции. Те могат да се проявят като увеличен ефект на лоста, по-устойчиви проекти, по-иновативни проекти и нови организатори на проекти, както и като засилени полезни взаимодействия между проектите.

В допълнение към трите компонента на концепцията за добавена стойност от LEADER съществуват и три процеса, които дават възможност за генериране на добавена стойност чрез прилагането на метода LEADER.



Трите взаимосвързани процеса, които създават условия за генериране на добавена стойност от LEADER, както е показано на фигура 1, са:

1. **Изпълнение на стратегията за местно развитие**, т.е. реализацията под формата на проекти и постигнатите чрез тях резултати и въздействия.

Например изпълнението на стратегията чрез принципа от долу нагоре в рамките на LEADER предполага взаимодействие между участниците, като по този начин се изгражда доверие, което от своя страна допринася за социалния капитал. Друг пример е принципът на партньорство, използван при разработването и изпълнението на стратегията, който предполага участие на местните участници във вземането на решения и на свой ред допринася за по-добро местно управление. Също така, например, изпълнението на стратегията води до резултати, като нови работни места, нови предприятия, услуги и т.н., в съответствие с местните потребности, благодарение на принципа на метода LEADER за подход, основан на района.

2. **Механизъмът за изпълнение на СП по ОСП и МГД**, т.е. разпоредбите на регламентите на ЕС, наборът от правила, процедури и административни разпоредби, с които се гарантира, че целите на стратегията за местно развитие се превръщат в конкретни действия на място.

Например критериите за подбор, заложи в механизма за изпълнение, стимулират появата на иновативни проекти (подобри резултати) чрез принципите на многосекторното или териториалното сътрудничество в рамките на LEADER. Друг пример е включването на съответните участници в партньорството, което допринася за по-добро местно управление.

3. **Подкрепа за популяризиране/изграждане на капацитет**, която включва, от една страна, капацитета на МГД за популяризиране (т.е. всички нейни операции, които не са пряко свързани с проекта, с цел повишаване на осведомеността, готовността, сътрудничеството и възможностите за работа в мрежа на местните хора, за да допринесат за развитието на техния район); от друга страна, подкрепата, предоставяна от управляващия орган (УО) (пряко или чрез националната мрежа по ОСП) за насърчаване и предоставяне на възможност на бенефициерите да участват в LEADER или подкрепата за изграждане на капацитет на МГД за подобряване на техния капацитет за прилагане на местната стратегия в съответствие с метода LEADER.



Например МГД могат да използват дейности за популяризиране, насочени към предоставяне на възможност на нови организатори на проекти да кандидатстват за финансиране по линия на LEADER, като по този начин получават ефект на лоста, допринасящ за подобряване на резултатите. Друг пример са дейностите за популяризиране, които улесняват обмена между заинтересованите страни и укрепват местната идентичност, като по този начин допринасят за социалния капитал.

Фигура 1. Добавена стойност от LEADER



Източник: Адаптирано от Службата за помощ при оценяване в областта на развитието на селските райони (2017 г.).

В приложение 4 са представени повече примери за връзките между принципите на метода LEADER и добавената стойност от LEADER, генерирана чрез процесите за създаване на условия, изброени на фигура 1.

Визуалното представяне на връзките между седемте принципа на LEADER и компонентите на добавената стойност от LEADER в конкретна държава членка или МГД може да бъде от полза за определяне на точните дейности на МГД и други заинтересовани страни по LEADER, които подпомагат създаването на добавена стойност от LEADER. Това може също така да послужи на оценителите



да реконструират логиката на интервенцията и да разработят рамки за оценка с цел оценяване на добавената стойност от LEADER.

И трите взаимосвързани процеси за създаване на условия, т.е. изпълнението на стратегията за местно развитие, механизмът за изпълнение и предоставената подкрепа за популяризиране/изграждане на капацитет, генерират добавена стойност под формата на подобрен социален капитал, подобро управление и подобрени резултати и въздействия, като съчетаването им оказва въздействие по отношение на структурните промени в района на МГД (вж. фигурата по-долу).

Фигура 2. Пътят към структурни промени в района на МГД



Източник: Адаптирано от Службата за помощ при оценяване в областта на развитието на селските райони (2017 г.).

Структурните промени, определени в насоките от 2017 г., се считат за такива, които отговарят на потребностите на конкретни части от населението и на територията като цяло и са чувствителни към глобалните аспекти на местното развитие, например по отношение на изменението на климата, производителността на ресурсите, екологосъобразните производствени модели, демографията, миграцията и социалното сближаване.



Част II

Въвеждане в действие на концепцията за добавена стойност от LEADER и нейните КОМПОНЕНТИ



2 Как да се въведе в действие концепцията за добавената стойност от LEADER

Целта на настоящата глава е да се предоставят работни определения за трите компонента на добавената стойност от LEADER за оценките през периода 2023—2027 г. и да се опишат различните им елементи. В нея се разглежда и приносът от съчетаването на тези три компонента за структурните промени в районите на МГД. Освен това в нея са представени примери за това как да се въведат в действие тези елементи, т.е. как да се анализират на практика. Вж. също приложение 7 за работни определения.

Настоящите насоки са резултат от дискусии с експерти, които са анализирали предишната концепция за добавена стойност от LEADER и нейните компоненти, включително идентифициране на факторите, които подпомагат или възпрепятстват тяхното измерване (вж. приложение 3 за последното).

В резултат на тази работа в настоящите насоки се предлагат **работни определения за компонентите на добавената стойност от LEADER** като основа за последващото разработване на рамката за оценка за оценките през периода 2023—2027 г. В същото време всеки компонент на добавената стойност се състои от няколко елемента. За всеки от тях в таблиците по-долу се предлага широк набор от идеи за реализиране на елементите на добавената стойност от LEADER, така че **заинтересованите страни в областта на оценяването да могат да изберат тези, които са най-подходящи за техния контекст/потребности за оценяване**, когато разработват своите рамки за оценяване.

2.1. Подобрен социален капитал (работно определение)

Подобреният социален капитал ¹¹ в LEADER включва мрежи, взаимно доверие, споделени мисловни модели и убеждения, които насърчават качествено сътрудничество и коопериране в рамките на и между районите на МГД.

¹¹ Имайте предвид, че не съществува едно-единствено общоприето тълкуване на социалния капитал. Причината за това е, че социалният капитал няма ясно и неоспоримо значение поради съдържателни и идеологически причини. Scrivens, K. и C. Smith (2013 г.), Four Interpretations of Social Capital: An Agenda for Measurement (Четири интерпретации на социалния капитал: Програма за измерване на социалния капитал), Работни документи по статистика на ОИСП, бр. 2013/06, Издателство на ОИСП, Париж. https://www.oecd-ilibrary.org/economics/four-interpretations-of-social-capital_5jzbcx010wmt-en.



Таблица 1. Списък на елементите на компонента на добавената стойност от LEADER — подобрен социален капитал — с описания и примери как да се реализират тези елементи

Елементи	Описания	Примери за това как да се реализира
Структурни елементи		
Мрежи	<ul style="list-style-type: none"> Групи от взаимозависими участници и взаимоотношенията между тях. Добре установено изграждане на мрежи и сътрудничество между заинтересованите страни по LEADER, включително проекти за междурегионално и транснационално сътрудничество. Качество на взаимодействията в рамките на мрежата и извън нея, напр. изслушване, постигане на общо разбиране, разрешаване на конфликти, полезен обмен, характеристики на обединяващия социален капитал (т.е. отношения само между участници, принадлежащи към една и съща категория), обединяващ социален капитал (т.е. отношения между участници, принадлежащи към различни категории) и свързващ социален капитал (т.е. отношения между участници, принадлежащи към различни йерархични нива), както и отрицателен социален капитал (т.е. отношения, които са вредни за социалния контекст, действат като бариера за социалното 	<ul style="list-style-type: none"> Да се анализира разнообразието на членовете на МГД. Да се потърсят доказателства за взаимодействия в рамките на мрежите на МГД и извън тях и да се оцени качеството им. Да се потърсят доказателства за подобрени взаимоотношения/социални взаимодействия между членовете на местната общност в района на МГД, основани на местна идентичност и/или общ интерес. Да се определят съвместните проекти и типологията/разнообразието на участниците. Да се потърсят доказателства, че членовете на местната общност са способни да се организират в социални групи след участието си в LEADER. Да се потърсят доказателства, че изграждането на мрежи от МГД е донесло ползи за новите мрежи, подкрепяни на местно равнище. Да се анализира честотата и качеството на взаимодействията (т.е. създаването на реални сътрудничества, които водят до съвместни действия, за разлика от сътрудничеството само чрез срещи) на членовете на МГД помежду им и с други участници на различни равнища на вземане на решения (други национални и транснационални МГД, стопански организации). Да се потърсят доказателства за засилени взаимодействия за организаторите на проекти, напр. обмен на информация, обмен на знания, обмен на умения и добри практики, нови сътрудничества (официални и неофициални), сътрудничества, водещи до съвместни действия/проекти. В много случаи ползата от включването в дейностите по LEADER е дори по-голяма от самата помощ.



	приобщаване, разделят, а не обединяват членовете на мрежата).	
Елементи, свързани с отношенията		
Взаимна подкрепа и доверие	<ul style="list-style-type: none"> • Всеобщо доверие, т.е. нагласа, че на повечето хора може да се има доверие или че човек трябва да бъде много внимателен в отношенията си с хората. • Равнище на доверие в МГД благодарение на извършваните от нея дейности. 	<ul style="list-style-type: none"> • Да се потърсят доказателства за всеобщо доверие в района на МГД. • Да се потърсят доказателства за доверието на членовете на местната общност в МГД и как това се е променило с течение на времето.
Когнитивни елементи		
Споделени мисловни модели, ценности и убеждения	<ul style="list-style-type: none"> • Разсъждаване за това как нещо работи, напр. чувство за принадлежност към района, нагласи за солидарност, приобщаване чрез приемане на групи в неравностойно положение, включително жени и младежи, признаване на социалните проблеми. 	<ul style="list-style-type: none"> • Да се анализират убежденията и споделените ценности, които предразполагат членовете на общността да си сътрудничат. • Да се потърсят доказателства за споделена социална осведоменост в проектите в рамките на LEADER. • Да се анализират отношенията на власт, които подпомагат или възпрепятстват участието на групи в неравностойно положение, включително жени и млади хора. • Да се потърсят нагласи за солидарност. • Да се анализира разпознаването на местните социални проблеми, напр. властовите отношения, равенството между половете, уязвимите групи, групите в неравностойно положение.

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).

2.2. Подобрено управление (работни определения)

Управление в LEADER: Процеси и механизми на местно и многостепенно равнище, които осигуряват ефективно и прозрачно вземане на решения и отношения между различните лица, участващи в изпълнението на LEADER, като допринасят за доближаването на ЕС до гражданите.

Местно управление в LEADER: Процеси и механизми, създадени, координирани и задействани от МГД, за да се гарантира участие, прозрачност и



приобщаване при вземането на решения и силно ангажиране на общността в разработването и изпълнението на стратегията.

Многостепенно управление в LEADER: Процеси и механизми, създадени в сътрудничество между УО/РА (разплащателна агенция), съответните местни и регионални власти и МГД, въз основа на стандартите на равнището на ЕС, за оповомощаване на МГД, укрепване на техния капацитет за вземане на решения, управление и отчетност и насърчаване на отзивчиви, иновативни и съобразени с нуждите стратегии за местно развитие.

Таблица 2. Списък на елементите на компонента на добавената стойност от LEADER — подобро управление — с описания и примери как да се реализират тези елементи

Елементи	Описания	Примери за това как да се реализира
Местно управление	<ul style="list-style-type: none"> Управление на взаимоотношенията на равнището на МГД с бенефициерите, местните участници и с други МГД. Разработване на дейности и процеси, чрез които заинтересованите страни от обществения, икономическия и гражданския сектор подобряват общите си умения, изразяват интересите си, упражняват законните си права, изпълняват задълженията си и посредничат в споровете си. Участие на местната общност и заинтересованите страни по LEADER във вземането на решения, за което свидетелстват съставът и структурата на МГД, включваща съответните участници в процеса на вземане на решения и участници, които могат да повлияят 	<ul style="list-style-type: none"> Да се анализира приобщаването, като се разгледа съставът и членството в органа за вземане на решения на МГД (по пол, сектор, вид организация и т.н.) и как съставът влияе върху процеса на вземане на решения. Да се оцени капацитетът на МГД за формализиране на специфични правила за управление с местните участници. Да се потърсят доказателства за подобро популяризиране и овластяване на членовете на местната общност, което им позволява да изразяват интересите си, да упражняват правата си и т.н. Да се потърсят доказателства за подобряване на техническия и административния капацитет/компетентност на МГД, нейните членове и персонал. Да се анализира нагласата, че МГД са се превърнали в централен фактор за развитие в района. Да се потърсят доказателства за процеси в МГД, които подпомагат местното управление. Да се анализира мобилизацията на местно равнище и насърчаването на лицата, които не са бенефициери, да участват в процесите на местно развитие. Да се потърсят доказателства за това, че постиженията на стратегията за местно развитие се публикуват на уебсайтовете и се популяризират чрез социалните медии



	<p>на вземането на решения.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ангажираност и поемане на ангажименти от членовете на местната общност, създаване на атмосфера на ентузиазисаност и енергичност за местно развитие. • Комуникация в рамките на МГД, с потенциалните кандидати и с местната общност. 	<p>на участващите заинтересовани страни по LEADER.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да се определи дали МГД разполагат с подробна комуникационна стратегия за своите дейности. • Да се потърсят доказателства сред местната общност за осведоменост по отношение на МГД, нейните дейности и СМР. • Да се потърсят доказателства за наличието на процедури за разрешаване на конфликти в рамките на МГД.
<p>Многостепенно управление в рамките на LEADER</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Капацитет на МГД да поемат задачи от критично значение и да взаимодействат с други институции/мрежи на местно, регионално, национално и международно равнище. • Добра координация и комуникация между МГД и УО/РА, националната мрежа по ОСП. 	<ul style="list-style-type: none"> • Да се анализира капацитетът на МГД за създаване и управление на връзки и двустранна комуникация с УО/РА и други съответни заинтересовани страни и мрежи. • Да се оценят уменията и капацитетът на УО/РА, националната мрежа по ОСП с цел управление на отношенията с МГД. • Да се анализира подкрепата, предоставена от УО/националната мрежа по ОСП на МГД с цел подобряване на техния капацитет за вземане на решения. • Да се анализира подкрепата, предоставена от УО и РА на МГД, във връзка с процедурите за опростяване и други начини за подпомагане на достъпа на кандидатите до финансиране.

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).

2.3. Подобри резултати и въздействия в LEADER (работно определение)

Подобрените резултати и въздействия в LEADER са свързани с мобилизиране на вътрешния потенциал, оползотворяване на териториалните активи и укрепване на връзките между членовете/участниците на местната общност, за да се постигне повече с наличните ресурси и да се насърчат иновативни, устойчиви и интегрирани проекти, водени от общността, които оказват трайни въздействия в района на МГД.



Добавената стойност се състои в това, че проектите, изпълнявани по метода LEADER ¹², се очаква да дадат по-добри резултати от тези, които биха били изпълнени по други програми. Вследствие на това тези подобрени резултати ще доведат до по-дългосрочни въздействия в района на МГД и ще допринесат за местното развитие.

Таблица 3. Списък на елементите на компонента на добавената стойност от LEADER — подобрени резултати и въздействия — с описания и примери как да се реализират тези елементи

Елементи	Описания	Примери за това как да се реализира
Увеличен ефект на поста	<ul style="list-style-type: none"> • Принос към местното развитие в резултат на стимулиране на допълнителното финансиране, насочено към района на МГД. • Разработване на повече идеи за проекти и представянето им за финансиране в рамките на стратегиите за местно развитие (СМР). • Близостта на МГД до района насърчава повече хора да представят проекти, т.е. бенефициери, които не биха кандидатствали без LEADER. 	<ul style="list-style-type: none"> • Да се анализира способността на МГД, мрежите и членовете/участниците от местната общност да използват средствата и да получават/мобилизират допълнителни ресурси в рамките на СМР и LEADER (напр. финансиране от ЕС/национални/регионални/частни източници за нови проекти). • Да се потърсят доказателства, че проектите по LEADER активизират доброволния труд. • Да се потърсят доказателства за идентифициране и мотивиране на нови организатори на проекти. • Да се потърсят доказателства за нови и/или различни от основните профили на дружествата/лицата, участващи в проекти по LEADER.
Проекти, специално съобразени с потребностите на района на МГД	<ul style="list-style-type: none"> • Близостта на МГД и подходът от долу нагоре допринасят за избора на проекти, които са насочени към най-неотложните потребности на района на МГД. • Освен това те обхващат няколко области/сектора, за да отговорят на редица проблеми/потребности, 	<ul style="list-style-type: none"> • Да се потърсят доказателства, че разнообразието от организатори дава възможност на проектите да отговорят на местните потребности с помощта на метода LEADER. • Да се потърсят доказателства за проекти, които остойностяват специфични териториални активи и идентичности.

¹² Те могат да включват централни проекти, които при определени условия могат да бъдат полезен инструмент при изпълнението на LEADER. Те могат да спомогнат за съкращаване на процеса на кандидатстване за малки бенефициери, да намалят обема на документацията и да направят възможно включването на целеви групи, които иначе трудно биха били достигнати.



	<p>пред които е изправен районът на МГД.</p> <ul style="list-style-type: none"> В някои случаи връзките между проектите дават възможност за съсредоточаване върху потребностите на района на МГД. 	
Повече новаторски проекти	<ul style="list-style-type: none"> Проекти, които генерират нови идеи, продукти или процеси в района на МГД, които са иновативни в местния контекст ¹³. 	<ul style="list-style-type: none"> Да се потърсят доказателства за съществуването на новаторски проекти по LEADER в местния контекст.
Устойчиви проекти	<ul style="list-style-type: none"> Проекти, които водят до устойчиви резултати от гледна точка на икономическите, социалните и екологичните ползи, или проекти, които се развиват в рамките на други проекти или мрежи. Устойчивостта се влияе и от познаването на местните условия. 	<ul style="list-style-type: none"> Да се потърсят доказателства за проекти, чиито резултати са устойчиви от икономическа, социална или екологична гледна точка. Да се потърсят доказателства за проекти, които са включени в други верижни проекти, мрежи и т.н. след края на подкрепата по линия на LEADER. Да се анализира как традиционните знания допринасят за по-устойчиви проекти.
Проекти, които насърчават връзките между участниците	<ul style="list-style-type: none"> Примери за връзки са например проекти, свързани със стратегии за интелигентни села, проекти с няколко партньора, интегрирани проекти, рамкови проекти и др. Партньорства, мрежи и сътрудничества, които не биха съществували без LEADER. 	<ul style="list-style-type: none"> Да се потърсят доказателства за това, че проектите по LEADER допринасят за връзките между всички заинтересовани страни. Да се оцени дали/как проектите по LEADER взаимно се надграждат/генерират полезни взаимодействия и допринасят за постигането на стратегията за местно развитие. Да се потърсят доказателства за проекти по LEADER, които са довели до сътрудничество под формата на мрежи, партньорства и други форми на сътрудничество, като например в контекста на интелигентните села. Последните се основават на подходи, основани на участието и иновациите.

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).

¹³ Съгласно точка 2, буква в) от приложение VII към [Регламент \(ЕС\) 2022/1475](#) държавите членки, регионалните органи или МГД определят понятието „новаторски“ в местния контекст.



2.4. Структурни промени в района на МГД (работно определение)

Горепосочените елементи на добавената стойност от LEADER се реализират чрез прилагане на метода LEADER в съчетание с трите процеса за създаване на условия, а именно изпълнението на стратегията за местно развитие, механизма за изпълнение и подкрепата за популяризиране/изграждане на капацитет, предоставяни по-специално от МГД и/или УО, както и от националната мрежа за ОСП. Вследствие на това съчетаване в района на МГД настъпват структурни промени.

Структурните промени в района на МГД се отнасят до значителни промени в начина на функциониране на местния район, включително неговата икономика, общество и институции, породени от изпълнението на стратегиите за местно развитие чрез прилагането на метода LEADER. Структурните промени, които могат да бъдат повлияни от дейностите на МГД, включват по-специално (неизчерпателен списък):

- социални структури (напр. предотвратяване на обезлюдяването или задържане на младите хора в района, намаляване на социалното изключване, създаване на устойчиви работни места);
- икономически структури (напр. намиране на нови пазари, укрепване на веригите за създаване на стойност — в рамките на района или извън него, започване на нови видове икономически дейности);
- пространствени структури (напр. оползотворяване на пространства, които са били пренебрегвани или неизползвани);
- мисловни и поведенчески модели (напр. чувство за идентичност, желание за сътрудничество);
- междусекторни структурни промени, напр. повишена устойчивост на общността (която включва няколко социални, икономически и екологични аспекта).

Примерите за това как да се използва концепцията за структурна промяна включват търсене на доказателства за структурни промени в резултат на стратегията за местно развитие (въз основа на предположението, че тя генерира добавена стойност под формата на подобрен социален капитал, подобро управление и подобрени резултати и въздействия). Например промени, свързани с различните измерения на стратегията, като трансфер на знания, къси вериги на доставки, възобновяема енергия, включително на биологична основа, екологична устойчивост и климат, създаване на работни места, предприятия в



селските райони, включително в областта на биоикономиката, интелигентни села, достъп до услуги и инфраструктура, социално приобщаване, равенство между половете.

3 Какво трябва да се вземе предвид при разработването на рамка за оценка на добавената стойност от LEADER

Целта на настоящата глава е да се предоставят конкретни съображения за всеки компонент на добавената стойност от LEADER, за да се разработи ясна рамка за оценка, която включва въпроси за оценка, фактори за успех и показатели в следващите глави.

В оценката на добавената стойност от LEADER следва да се направи опит да се обхванат всички идентифицирани елементи на добавената стойност, за да се обоснове използването на финансирането от ЕС за LEADER с възможно най-много доказателства. Освен това Европейската комисия счита, че една от основните ползи от LEADER е доближаването на ЕС до гражданите¹⁴. На практика това означава, че LEADER спомага за повишаване на обществената осведоменост относно съфинансираните от ЕС инициативи, осъществявани в селските райони, и насърчава участието на гражданите чрез своя приобщаващ характер. LEADER също така спомага за разясняване на значимостта на тези инициативи на заинтересованото население и до известна степен за повишаване на доверието към институциите на ЕС.

За да се улесни разработването на рамка за оценка на добавената стойност от LEADER, по-долу са представени по-конкретни съображения за всеки компонент на добавената стойност.

Социалният капитал е понятие с много измерения и в неговата оценка като компонент на добавената стойност от LEADER следва да се отчитат социалните процеси, капацитетът и взаимоотношенията между всички участващи заинтересовани страни (вж. също глава 2 за работни определения и реализиране на социалния капитал). Например в оценката на социалния капитал

¹⁴ В съответствие с цел 5 на политиката на сближаване „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчиво и интегрирано развитие на всички видове територии“ (https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en). Наръчникът за стратегии за териториално и местно развитие допълва целта на политиката на сближаване, като допринася за постигането на устойчив растеж във всички региони на ЕС и доближава Европа до гражданите.



може да се разгледа степента, в която прилагането на метода LEADER допринася за:

- укрепване на взаимната подкрепа и доверието между съответните заинтересовани страни (напр. МГД и техните бенефициери) и засилване на участието на всички заинтересовани страни по LEADER в разработването и прилагането на подхода от долу нагоре;
- създаване на истинско партньорство между заинтересованите страни по LEADER на всички равнища, общи стандарти и ценности и улесняване на ефективната и ефикасна комуникация;
- изграждането на мрежи и сътрудничеството между заинтересованите страни по LEADER, което е необходимо за прилагането на LEADER и постигането на неговите цели. Това позволява да се подобрят споделените знания, умения и информация.

Управлението, както на местно, така и на многостепенно равнище, се характеризира с чести и сложни взаимодействия между различни държавни и недържавни участници, които са активизирани за прилагането на метода LEADER (вж. също глава 2 за работни определения и реализиране на управлението). В оценката на многостепенното управление в контекста на LEADER следва да се разгледат хоризонталните и вертикалните взаимодействия между държавните и недържавните заинтересовани страни, участващи в изпълнението на LEADER. Например следва да се вземат предвид:

- вертикалното управление на LEADER, например между УО, МГД и националните мрежи по ОСП, за да се насърчи местната автономия и отговорност и да се улесни по-широкото участие на публичния и частния сектор като равноправни партньори;
- хоризонталната координация на LEADER, например между УО и РА за улесняване на безпроблемното изпълнение на LEADER, между УО на други фондове в случай на използване на няколко фонда в рамките на LEADER, между МГД с цел улесняване на трансфера на умения и знания и насърчаване на съвместни проекти, с действия, които не биха били възможни за изпълнение поотделно и/или с по-добри резултати от действията поотделно;
- иновативни практики на управление (социално — публично — частно, на местно, регионално, национално равнище) в LEADER (напр. публично-частни работни групи с широко участие), за да се намерят отговори на сложните предизвикателства и да се постигнат по-добри резултати.



Подобрените резултати и въздействия произтичат от прилагането на метода LEADER за посрещане на местните потребности и допринасяне за целите на ОСП (вж. също глава 2 за работни определения и реализиране на подобрените резултати и въздействия). Стратегиите за местно развитие се разработват от МГД с участието на местната общност (подход от долу нагоре) и следователно дават възможност за по-добре адаптирани интервенции. МГД имат правомощия да вземат решенията относно това какви средства да се използват, къде, за кого и как, така че да се отговори на местните потребности и да се постигнат съответните цели. Ето защо при оценката на подобрените резултати и въздействия може да се вземе предвид следното:

- приносът за постигане на целите на политиката на ОСП може да се засили чрез по-ефективен и по-добре интегриран подход за насочване на усилията към потребностите на селските райони;
- степента, в която дискусиите и консултациите на МГД с местната общност, както и критериите за подбор на проекти по LEADER, спомагат за по-добри проекти;
- в областта на заетостта правилното прилагане на подхода от долу нагоре може да доведе до създаването на по-устойчиви работни места, тъй като работните места, създадени с този подход, са по-подходящи за местните потребности, осигуряват по-добри възможности за доходи на местната общност и помагат да се спре обезлюдяването на селските райони;
- насърчаването на сътрудничеството може да бъде резултат от LEADER, но също така и въздействие по отношение на подобрения социален капитал и управлението на местно и многостепенно равнище, което може да доведе до дългосрочно въздействие под формата на структурни промени, което следва да се вземе предвид в случаите, когато например в района не е имало предишна култура на сътрудничество или тя е била ограничена;
- правилното прилагане на принципа на новаторството може да спомогне за генерирането на знания, които да се превърнат в по-новаторски продукти и услуги за местната общност. С тях е възможно да се допринесе за социалната, цифровата и екологичната трансформация в района на МГД.

В допълнение към съображенията, свързани с компонентите на добавената стойност, съществуват и някои технически съображения при разработването на рамката за оценка, като например:



- равнището, към което е насочена оценката: на равнището на МГД/местно равнище или на равнището на СП по ОСП, тъй като това ще определи дали показателите трябва да бъдат обобщени на равнището на СП по ОСП — въпрос, който на свой ред ще определи избора на показатели;
- изискваната честота на събиране на данни и равнището на обобщаване (евентуално свързано с отчетния период);
- източниците на данни, включително видовете заинтересовани страни, които предоставят отговорите/информацията за въпросите на оценката, и техния капацитет/възможност за участие. Например местната общност, към която ще бъдат насочени анкетите или интервютата, служителите на съответната МГД и/или служителите на УО, РА или националната мрежа за ОСП;
- наличните ресурси за оценката, например като се има предвид, че някои МГД разполагат с много ограничени човешки ресурси за оценка. В този случай би било добре да се идентифицират някои основни елементи на рамката за оценка и някои елементи, които е препоръчително да бъдат включени.

И накрая, но не на последно място, важен въпрос, който трябва да се вземе предвид при разработването на рамката за оценка за добавената стойност от LEADER, е нейното удобство за потребителя или опростеност. Отправната точка следва да бъде рамка за оценка, която е опростена и ясна — поради тази причина предложената рамка по-долу в настоящите **насоки не е задължителна, а има за цел да осигури широк избор от елементи и показатели**, така че участниците в оценката да могат след това да избират и адаптират според своя капацитет и контекст. След това МГД (по-конкретно ръководителите на МГД или членовете на персонала, които ще събират необходимата информация) ще трябва да разполагат с необходимия капацитет (време, знания и др.).



Част III

Предложена рамка за оценка



4 Разработване на възможна рамка за оценка на добавената стойност от LEADER

Целта на настоящата глава е да се опише цялостната структура на предложената рамка за оценка и какво съдържа тя. След това в глава 5 е представена подробната рамка за оценка на всеки компонент на добавената стойност от LEADER.

Тъй като добавената стойност от LEADER е една от темите, които трябва да бъдат оценени от държавите членки в съответствие с техните потребности от оценка и логиката на интервенция на стратегическия план по ОСП, тук се предлага ясна рамка за оценка, която да помогне за разбирането на подхода LEADER и да покаже неговата добавена стойност. Подобна рамка е от ключово значение за генерирането на надеждни доказателства за добавената стойност от LEADER и помага да се идентифицират областите, в които могат да бъдат направени подобрения. Предлага се УО, по възможност в консултация с оценителите, да разработят такава рамка в началото на програмния период, за да могат да се адаптират и/или разработят необходимите системи за мониторинг/информация на равнището на МГД за събиране на необходимите данни и информация (вж. приложение 2 за пример на база данни за мониторинг на равнището на МГД).

Общата структура на предложената рамка за оценка е представена на фигура 3 и може да помогне на ръководителите на оценки и оценителите да планират и осъществят оценка на добавената стойност от LEADER на местно и национално равнище.



Фигура 3. Обща структура на рамката за оценка



Източник: Европейска служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).

Рамката за оценка е разработена въз основа на трите **компонента на добавената стойност от LEADER**: подобрен социален капитал, подобро управление и подобрени резултати и въздействия. Всеки от тези компоненти е анализиран по основните му **съставни елементи**, които са свързани със съответните въпроси за оценка.

Въпросите за оценка помагат да се формулира какъв е проблемът, който трябва да бъде оценен, изясняват допълнително **ключовия елемент за оценка** и насочват формулирането на съответните фактори за успех.

Факторите за успех представляват нов термин в разработването на оценката на СП по ОСП. Те се разбират и като „критерии за преценка“. Те се използват за допълнително уточняване на определени аспекти на въпросите/темите за оценка и за изразяване на очакваната промяна от оценяваната(ите) интервенция(и). С тях се обяснява как ще се отговори на въпросите за оценка, като се уточнява какво трябва да бъде оценено и се обосновава разработването и използването на конкретни показатели (показатели за продукт, резултат и въздействие). Те формират основата за установяване на причинно-следствената верига и могат да бъдат основният компонент, около който могат да бъдат структурирани резултатите от оценката. Обосновката за избора на всеки фактор за успех е представена в таблиците в глава 5, която съдържа рамката за оценка.



За всеки фактор за успех се предлага списък от **показатели за продукт, резултат и въздействие** със съответните им източници на данни. Показателите са средство за използване на количествени и качествени данни за измерване на посоката на промяна, указана от фактора за успех, и съответно за отговор на въпроса за оценка.

Оценката на добавената стойност от LEADER може да се счита за формираща оценка ¹⁵. С нея се оценява **до каква степен създаването и функционирането на МГД, техните дейности за популяризиране и механизми за изпълнение, както и разработването и изпълнението на техните стратегии за местно развитие генерират добавена стойност**. Констатациите от тази оценка могат да осигурят ценен принос за оценките на въздействието на СП по ОСП, като помогнат да се обясни приносът на интервенциите по LEADER към постигането на специфичните и общите цели на СП по ОСП.

5 Разбивка на основните компоненти на предложената рамка за оценка

В настоящата глава е представен подробен пример за рамка за оценка за всеки компонент на добавената стойност от LEADER, включително предложени въпроси за оценка, фактори за успех, показатели и източници на данни. Подробен фишов е за всеки показател са включени в приложение 1.

Възможна рамка за оценка на добавената стойност от LEADER е представена в таблици 4—6 за всеки компонент на добавената стойност от LEADER въз основа на основната структура, показана по-горе на фигура 3. Въпреки че това е предложена рамка, тя може да бъде използвана от държавите членки без никакви адаптации, тъй като обхваща всички компоненти на добавената стойност от LEADER и техните елементи, включва широк спектър от фактори за успех с обосновка за техния избор и са използвани всички съществуващи източници на данни (а именно всички променливи за ДМО), като е възможно да се работи с допълнителни източници на данни, тъй като те се състоят главно от качествени методи за събиране на данни, например анкети и фокус групи. Тази рамка за оценка се основава на приноса на експертите от тематичната работна група за добавената стойност от LEADER, които имат дългогодишен опит в областта на

¹⁵ Формиращата оценка е систематично оценяване, което се извършва по време на изпълнението на дадена програма и има за цел непрекъснато събиране на обратна връзка и информация, за да се определят областите за подобрене на ранен етап. Констатациите от формиращите оценки предоставят ценна информация за последващите оценки на въздействието на стратегическия план по ОСП, като се гарантира, че процесът на оценка обхваща точно съответните компоненти и резултати.



LEADER и неговата оценка. Следователно може да се счита за подходяща рамка.

Независимо от това държавите членки имат възможност да разработят своя собствена рамка за оценка и да приложат факторите за успех и показателите, които са най-подходящи за техния контекст и потребности от оценка, или да ги адаптират допълнително, ако е необходимо. За всеки фактор за успех има кратко описание, свързаните с него показатели и предложените източници на данни. Всеки показател е обяснен подробно, включително неговият обхват, определението на понятията, мерната единица, източниците на данни и методологията/формулата за изчисляване, във фишовете на показателите в приложение 1.

5.1. Подобрен социален капитал

Примерната рамка за оценка на социалния капитал може да се използва, за да се оцени до каква степен прилагането на подхода LEADER увеличава социалния капитал по отношение на подобреното изграждане на мрежи, засилената взаимна подкрепа и доверие и утвърждаването на общи мисловни модели и убеждения.

Таблица 4. Пример за рамка за оценка на подобрения социален капитал

Подобрен социален капитал		
Ключов елемент за оценка: 1. Мрежи.		
Въпрос за оценка: До каква степен LEADER допринася за качествени взаимодействия и изграждане на мрежи между съответните участници?		
Фактори за успех (FOS)	Показатели	Източници на данни
FOS.S:1.01: Размерът и разнообразието на мрежата, както и качеството на взаимодействията в рамките на МГД се подобряват или остават на високо равнище. <i>МГД са мрежи от местни участници/членове на общността и представляват същността на LEADER. Една широка и</i>	LAV.O.01: Брой членове на МГД, разпределени по видове организации: а) публични администрации; б) частни местни икономически интереси; в) социални местни интереси; Г) други.	<i>Данни за мониторинг и оценка (ДМО). Променливи L600—L604 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475).</i>
	LAV.R.01: Индекс на мрежовото разнообразие по отношение на членовете на МГД (като показател за структурния социален капитал на МГД).	<i>Административни документи на МГД. Данни за мониторинг и оценка (ДМО). Променливи L600—L604 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475).</i>



<p>разнообразна мрежа, обхващаща всички заинтересовани местни участници, които си сътрудничат тясно, им дава възможност да обменят идеи и опит, да изграждат своя капацитет и да допринасят за местното развитие, което отговаря на потребностите на района.</p>	<p>LAV.I.01: Членове на МГД, които считат, че между членовете на МГД се е развила култура на качествено сътрудничество.</p>	<p>Анкетите, фокус групи.</p>
<p>FOS.S:1.02: Социалните взаимодействия в района на МГД (но извън самата МГД) са се подобрили или остават на високо равнище благодарение на LEADER.</p> <p>С участието си в проекти по LEADER бенефициерите влизат в контакт с други местни участници и се интегрират в структурата на местната общност и динамиката на местното развитие. Това от своя страна подобрява социалните взаимодействия между членовете на местната общност в района на МГД.</p>	<p>LAV.O.02: Брой (или съотношение) на операциите (проектите), изпълнявани съвместно от няколко вида организатори (като се посочват видовете).</p>	<p>Променливи за ДМО L700 и L706 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475). Интервюта, анкети за определяне на видовете.</p>
	<p>LAV.O.03: Брой участници в съвместни операции (проекти).</p>	<p>Доклади за проекти, база данни за мониторинг на равнището на МГД, анкети.</p>
	<p>LAV.R.02: Доказателства за участници в проекти (операции) по LEADER, които подобряват способността си да се организират в социални групи и да се интегрират в структурата на общността.</p>	<p>Анкетите, фокус групи.</p>
<p>FOS.S:1.03: МГД е създадена или поддържа мрежа от контакти със съответните партньори извън района на МГД.</p>	<p>LAV.O.04: Брой операции (проекти) за междурегионално сътрудничество, осъществени от МГД.</p>	<p>Данни за мониторинг и оценка. Променлива L708 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475).</p>
	<p>LAV.O.05: Брой операции (проекти) за транснационално</p>	<p>Данни за мониторинг и оценка. Променлива L709</p>



<p>МГД не работят изолирано. Те са активни мрежи, които си взаимодействат с други мрежи на местно, регионално, национално и транснационално равнище и могат да се възползват от обмена на опит.</p>	<p>сътрудничество, осъществени от МГД.</p>	<p>(приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475).</p>
	<p>LAV.R.03: Доказателства за качеството на взаимодействието на членовете на МГД с други (външни) участници.</p>	<p>Анкетни, фокус групи.</p>
<p>Ключов елемент за оценка: 2. Взаимна подкрепа и доверие.</p> <p><u>Въпрос за оценка:</u> До каква степен LEADER е допринесъл за взаимната подкрепа и доверието в рамките на МГД и местната общност?</p>		
<p>Фактори за успех (FOS)</p>	<p>Показатели</p>	<p>Източници на данни</p>
<p>FOS.S:2.01: Равнището на взаимна подкрепа и доверие в рамките на МГД и местната общност в района на МГД се е повишило или остава на високо равнище.</p> <p><i>Равнището на доверие между членовете на МГД показва „нормативен“ социален капитал и подпомага изграждането на икономически отношения и подобряването на икономическите резултати. Това допринася за по-бързи процедури; по-малко спорове или време, прекарано в тях; и като цяло дава възможност за по-безпроблемна, по-ефективна и ефикасна (по-ниски трансакционни разходи) координация и изпълнение на дейностите на МГД.</i></p>	<p>LAV.O.06: Доказателства за доверие в МГД.</p>	<p>Анкетни, фокус групи.</p>
	<p>LAV.R.04: Равнище на доверие на местната общност към МГД.</p>	<p>Анкетни, фокус групи, разглеждане на конкретни случаи.</p>
	<p>LAV.I.03: Промяна в доверието на местната общност към МГД (за да се отчете добавената стойност от LEADER по отношение на доверието).</p>	<p>Анкетни, фокус групи, разглеждане на конкретни случаи.</p>



Ключов елемент за оценка: 3. Споделени мисловни модели, ценности и убеждения.		
Въпрос за оценка: До каква степен LEADER допринася за споделени мисловни модели, ценности и убеждения?		
Фактори за успех (FOS)	Показатели	Източници на данни
<p>FOS.S:3.01: Споделена визия за района на МГД, териториална идентичност, общи цели, ценности и/или убеждения се насърчават от LEADER в рамките на МГД и в района на МГД.</p> <p><i>Тези компоненти на социалния капитал са неосезаеми и могат да бъдат измерени чрез анализ на възприятията. Споделените мисловни модели и убеждения предполагат общи мисловни процеси за това как функционират нещата и улесняват сътрудничеството и приобщаването по отношение на местното развитие.</i></p>	LAV.O.07: Доказателства за споделена социална осведоменост в района на МГД.	<i>Анкетни, фокус групи.</i>
	LAV.R.05: Доказателства за споделени ценности в сътрудничеството и/или съвместните операции (проекти), като се има предвид: 1) способността за спазване на договореностите; 2) истинността в социалните и икономическите отношения; 3) отзивчивостта и зачитането на върховенството на закона; 4) способността за избягване на опортюнистично поведение или получаване на готово.	<i>Анкетни, фокус групи, интервюта.</i>
	LAV.I.04: Възприятие, че действията на МГД са оказали въздействие върху подобряването на местната идентичност и имиджа на района на МГД, хората, ресурсите и продуктите в него.	<i>Анкетни, фокус групи.</i>

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).

5.2. Подобрено управление

Примерната рамка за оценка на управлението може да се използва, за да се оцени до каква степен прилагането на подхода LEADER подобрява местното и многостепенното управление и увеличава прозрачността на процесите и вземането на решения.



Таблица 5. Пример за рамка за оценка на подобреното управление

Подобрено управление		
<p>Ключов елемент за оценка: 1. Местно управление</p> <p><u>Въпрос за оценка:</u> До каква степен прилагането на LEADER е довело до създаването на процеси и механизми, координирани и задействани от МГД, за да се гарантира участие, прозрачност и приобщаване при вземането на решения и силно ангажиране на общността в разработването и изпълнението на стратегията?</p>		
Фактори за успех (FOS)	Показатели	Източници на данни
<p>FOS.G:1.01: Приобщаване в процеса на вземане на решения: Способността на МГД да обединява организации и хора по приобщаващ начин при вземането на решения се подобрява или остава на високо равнище.</p> <p><i>С този фактор за успех се прави опит да се обхванат положителните процеси на координация, т.е. опитите за максимално постигане на общата цел чрез проучване и използване на общи стратегически възможности между организациите и населените места.</i></p>	<p>LAV.O.08: Брой на членовете на МГД в органа за вземане на решения според вида на организацията, която представляват, и според пола и възрастта: а) публични администрации; б) частни местни икономически интереси; в) местни социални интереси; г) други (необхванати от предходните категории).</p>	<p><i>Данни за мониторинг и оценка. Променливи L610—L620 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475).</i></p>
	<p>LAV.R.06: Доказателства за процесите в МГД, които улесняват приобщаването в местното управление.</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи.</i></p>
	<p>LAV.I.05: Възприятие на членовете на местната общност, че МГД обединява организации и хора по приобщаващ начин при вземането на решения.</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи.</i></p>
<p>FOS.G:1.02: Административните и техническите умения на МГД и нейните служители</p>	<p>LAV.O.09: Брой на дейностите за обучение/изграждане на капацитет, които са спомогнали за подобряване на административните и техническите умения на МГД, според вида на</p>	<p><i>База данни за мониторинг на равнището на МГД, интервюта.</i></p>



<p>(в областите, попадащи в обхвата на СМР) се подобряват или остават на високо равнище.</p> <p><i>Обучението и изграждането на капацитет, както и участието в дейности, свързани с МГД, спомагат за изграждането на умения, които са подходящи в контекста на LEADER.</i></p>	<p>организатора (МГД, УО/РА, национална мрежа по ОСП, други органи).</p>	
	<p>LAV.R.07: Доказателство за подобряване на административните умения.</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи.</i></p>
	<p>LAV.R.08: Доказателства за подобряване на техническите умения на МГД по отношение на СМР и обхванатите от нея области.</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи.</i></p>
<p>FOS.G:1.03: МГД е подобрила популяризирането и подкрепата за действителните и потенциалните бенефициери.</p> <p><i>Популяризирането е в основата на изпълнението на LEADER. То създава основата за подобро местно управление чрез мотивиране на членовете на местната общност да участват в създаването или продължаването на дейността на МГД и да ги ангажира активно в съвместното разработване на стратегията за местно развитие и</i></p>	<p>LAV.O.10: Брой дейности за популяризиране по целева група заинтересовани страни, организатор и вид дейност.</p>	<p><i>Годишни доклади на МГД, база данни за мониторинг на равнището на МГД, интервюта с представители на МГД.</i></p>
	<p>LAV.R.09: Доказателства за подкрепата (по видове подкрепа), предоставена на кандидатите и бенефициерите, и по-специално на тези, които не са кандидатствали или не са получавали подкрепа преди, включително трудни за достигане групи.</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи.</i></p>
	<p>LAV.I.06: Брой нови кандидати в резултат на дейностите за популяризиране и подкрепа.</p>	<p><i>База данни за мониторинг на равнището на МГД.</i></p>



<p>нейното ефективно изпълнение.</p>		
<p>FOS.G:1.04: Комуникацията в рамките на МГД, с потенциалните кандидати и местната общност се подобрява. <i>Комуникационните дейности допринасят за подобряване на местното управление чрез повишаване на прозрачността на операциите и решенията на МГД. Те също така допринасят за доближаването на ЕС до гражданите, като популяризират постиженията от прилагането на метода LEADER и стратегията за местно развитие.</i></p>	<p>LAV.O.11: Брой на МГД със съответните документи по отношение на дейностите им, достъпни на уебсайт: 1) устав на МГД; 2) състав на съвета; 3) протоколи от общите събрания; 4) финансови отчети (част от годишните доклади); 5) стратегия за местно развитие; 6) публикувани покани за представяне на проекти; 7) решения за подбор на проекти и описания на финансираните проекти; 8) оценка на МГД; 9) информационни бюлетини.</p>	<p><i>Уебсайтове на МГД.</i></p>
	<p>LAV.O.12: Доказателства за комуникационните дейности на МГД и техния обхват, например: а) наличие на уебсайт на МГД, б) присъствие в социалните медии, в) присъствие в други общи публични канали, г) срещи/събития, д) други.</p>	<p><i>Уебсайт на МГД, интервюта, фокус групи, статистически данни за комуникацията.</i></p>
	<p>LAV.R.10: Процент на членовете на местната общност, които са запознати с: а) МГД, б) нейните дейности, в) стратегията за местно развитие.</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи.</i></p>
	<p>LAV.I.07: Доказателства за членовете на местната общност, които смятат, че а) LEADER доближава ЕС до гражданите.</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи.</i></p>
	<p>LAV.I.08: Доказателства за това, че членовете на местната общност възприемат МГД като надеждна институция/главен фактор за местно развитие.</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи.</i></p>
<p>Ключов елемент за оценка: 2. Многостепенно управление в рамките на LEADER Въпрос за оценка: До каква степен прилагането на LEADER е довело до създаването на процеси и механизми за сътрудничество между УО/ПА, регионалните органи, мрежите и МГД, основани на стандартите на равнището на ЕС, с цел оправомощаване на МГД, повишаване на техния капацитет за вземане на решения, управление и отчетност?</p>		
<p>Фактори за успех (FOS)</p>	<p>Показатели</p>	<p>Източници на данни</p>



<p>FOS.G:2.01: Координацията и комуникацията между МГД и другите равнища на управление се подобряват или остават на високо равнище.</p> <p>Координацията и комуникацията между МГД и другите равнища на управление са от съществено значение за изграждането на ефективно многостепенно управление. Тези взаимодействия определят разпределението на компетенциите между различните равнища.</p>	<p>LAV.O.13: Брой и вид на взаимодействията между УО/РА и МГД или представители на МГД (напр. участие в срещи, събрания, заседания на мониторинговия комитет).</p>	<p>Записи/данни от мониторинга в базата данни за мониторинг на УО/РА и МГД, на равнището на МГД.</p> <p>Интервюта със служители на МГД, УО и РА.</p>
	<p>LAV.R.11: Доказателства за подобрено качество на взаимодействието между УО/РА/националната мрежа по ОСП и МГД или представители на МГД.</p>	<p>Интервюта или анкета със служители от МГД, УО, РА и националната мрежа по ОСП.</p>
	<p>LAV.I.09: Доказателства за положително възприемане от страна на хората в УО/РА/националната мрежа по ОСП и МГД, които смятат, че връзките и координацията/комуникацията между УО/РА/националната мрежа по ОСП и МГД са засилени.</p>	<p>Анкета, фокус групи.</p>

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).

5.3. Подобрени резултати и въздействия

Примерната рамка за оценка на подобрените резултати и въздействия може да се използва, за да се оцени до каква степен в прилагането на подхода LEADER се използват съществуващите ресурси, насърчават се по-иновативни и устойчиви проекти, които са съобразени с местните потребности, и се засилват връзките между местните участници.

Таблица 6. Пример за рамка за оценка на подобрените резултати и въздействия

Подобрени резултати и въздействия		
<p>Ключов елемент за оценка: 1. Увеличен ефект на лоста</p> <p>Въпрос за оценка: До каква степен LEADER генерира ефект на лоста?</p>		
Фактори за успех (FOS)	Показатели	Източници на данни
<p>FOS.E:1.01: CMP стимулира допълнителни инвестиции или</p>	<p>LAV.O.14: Съотношение между финансирането от</p>	<p>База данни за мониторинг на равнището на МГД,</p>



<p>дейности в района на МГД за постигане на стратегическите цели на СМР, които не се финансират пряко от LEADER.</p> <p><i>Подкрепата от ЕЗФРСР чрез метода LEADER мобилизира допълнителни ресурси и доведе до допълнителни инвестиции в селските райони.</i></p>	<p>ЕЗФРСР за СМР и друго финансиране (извън ЕЗФРСР), изразходвано за СМР, от които: а) от частни източници; б) от публични източници.</p>	<p><i>годишни доклади на МГД и данни за мониторинг и оценка. Променлива L922 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475)</i></p>
	<p>LAV.O.15: Доказателства (брой и разходи) за проекти, за които МГД кандидатства, извън ЕЗФРСР (напр. други фондове на ЕС или национални фондове).</p>	<p><i>База данни за мониторинг на равнището на МГД, интервюта.</i></p>
	<p>LAV.R.12: Доказателства за операции (проекти), които включват доброволен труд.</p>	<p><i>База данни за мониторинг на равнището на МГД, анкети.</i></p>
<p>FOS.E:1.02: Интервенциите по LEADER позволиха да се идентифицират и мотивират нови организатори на проекти.</p> <p><i>Целта е да се обхванат усилията на МГД за идентифициране и мотивиране на нови организатори на проекти (т.е. за първи път от ЕЗФРСР) за извършване на дейности, които не биха били осъществени без LEADER, като се измери техният брой и положителното възприятие на членовете на местната общност за способностите на МГД.</i></p>	<p>LAV.O.16: Брой нови организатори на проекти, подкрепени от МГД, за които финансовата подкрепа от интервенцията по LEADER е била решаваща.</p>	<p><i>База данни за мониторинг на равнището на МГД, интервюта, анкети.</i></p>
	<p>LAV.R.13: Доказателства за това, че членовете на местната общност в района на МГД възприемат положително способността на МГД за идентифициране и овластяване на нови организатори на проекти.</p>	<p><i>Анкети, фокус групи.</i></p>
<p>Ключов елемент за оценка: 2. Проекти, специално съобразени с потребностите на района на МГД</p> <p><u>Въпрос за оценка:</u> До каква степен стратегията LEADER и действията на МГД отговарят на специфичните местни потребности и териториални цели?</p>		
Фактори за успех (FOS)	Показатели	Източници на данни



<p>FOS.E:2.01: LEADER отговаря на специфичните местни потребности и териториални цели, като дава възможност за осъществяване на проекти от различни видове организатори, които остойността специфични териториални активи и идентичност.</p> <p><i>Правилният подход от долу нагоре дава възможност на МГД да отговорят по-добре на местните потребности в сравнение с други, централно управлявани интервенции.</i></p>	<p>LAV.O.17: Брой и дял на операциите (проектите), изпълнявани от различни видове организатори.</p>	<p><i>Данни за мониторинг и оценка.</i> <i>Променливи L700—L709 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475)</i> .</p>
	<p>LAV.O.18: Брой на операциите (проектите), които допринасят за всяка типология на потребностите, идентифицирани в СМР, включително за екологичен, цифров или социален преход на селските райони.</p>	<p><i>Данни за мониторинг и оценка.</i> <i>Променливи L800—L810 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475)</i> . <i>База данни за мониторинг на равнището на МГД.</i></p>
	<p>LAV.R.14: Процент на операциите (проектите), които увеличават стойността на уникалните териториални активи (напр. социални, културни, кулинарни, ландшафтни, природни, екологични).</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи, база данни за мониторинг на МГД.</i></p>
	<p>LAV.I.10: Доказателства за операции (проекти), които водят до ползи за общността и укрепват нейната идентичност.</p>	<p><i>Анкетни, фокус групи.</i></p>

Ключов елемент за оценка: 3. Проекти с новаторски елементи на местно равнище

Въпрос за оценка: До каква степен проектите по LEADER са новаторски в местния контекст?

Фактори за успех (FOS)	Показатели	Източници на данни
<p>FOS.E:3.01: LEADER насърчава въвеждането/разпространението на иновации в местния контекст.</p> <p><i>МГД и местните организатори на проекти внедряват иновации, свързани с продукти, процеси, услуги, стопански модели, както и организационни, технологични,</i></p>	<p>LAV.O.19: Брой операции (проекти), които са новаторски в местния контекст.</p>	<p><i>Данни за мониторинг и оценка. Променлива L710 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475)</i> .</p>
	<p>LAV.R.15: Процент на разходите за новаторски операции (проекти) спрямо общите разходи.</p>	<p><i>База данни за мониторинг на равнището на МГД.</i></p>



социални и други видове иновации, определени на местно равнище от МГД или, когато е уместно, от националните или регионалните органи.	LAV.R.16: Доказателства за иновации, създадени на местно равнище в отговор на а) цифрови, б) екологични, в) икономически и г) социални предизвикателства/преход.	Анкетни, фокус групи.
	LAV.I.11: Процент на заинтересованите страни по LEADER, които смятат, че LEADER допринася за генерирането на нови идеи, продукти или процеси в района на МГД, които са новаторски в местния контекст.	Анкетни, фокус групи.

Ключов елемент за оценка: 4. Устойчиви проекти

Въпрос за оценка: До каква степен проектите по LEADER дават устойчиви резултати?

Фактори за успех (FOS)	Показатели	Източници на данни
FOS.E:4.01: Проектите по LEADER дават устойчиви резултати. <i>Устойчивост по отношение на това дали дадена интервенция ще доведе до трайни ефекти във финансово, икономическо, социално и екологично отношение, както и по отношение на трайността на инвестицията след приключването на подкрепата.</i>	LAV.O.20: Брой операции (проекти), които допринасят за: а) икономическа, б) екологична, в) социална устойчивост.	База данни за мониторинг на равнището на МГД, електронна информационна система относно СП по ОСП, годишни доклади на МГД.
	LAV.R.17: Доказателства за операции (проекти), чиято устойчивост е била подобрена чрез консултации с МГД.	Анкетни, фокус групи.
	LAV.R.18: Доказателства за операции (проекти), които са устойчиви благодарение на познаването на местните условия.	Анкетни, фокус групи, интервюта.

5. Проекти, които насърчават връзките между местните участници

Въпрос за оценка: До каква степен LEADER насърчава връзките между участниците (напр. партньорства, мрежи, съвместно изпълнявани проекти и други форми на сътрудничество), които не биха съществували без него?



Фактори за успех (FOS)	Показатели	Източници на данни
FOS.E:5.01: Създават се или се поддържат съвместни проекти. <i>Целта е да се измери броят и дялът на операциите (проектите), които си взаимодействат по полезен начин и водят до сътрудничество.</i>	LAV.O.21: Брой операции (проекти) по LEADER, които си взаимодействат по полезен начин (напр. отделни проекти, обхващащи различни аспекти, или един проект, обхващащ различни сектори).	<i>База данни за мониторинг на равнището на МГД, интервюта, годишни доклади на МГД.</i>
	LAV.R.19: Дял на операциите (проектите) по LEADER, които са довели до сътрудничество под формата на мрежи, партньорства, съвместно изпълнявани проекти и други видове сътрудничество/полезни взаимодействия.	<i>Данни за мониторинг и оценка. Променливи L706, L708, L709 и L700 (напр. % L706/L700, L708/L700, L709/L700 (приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475), интервюта.</i>

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).

5.4. Структурни промени

Примерната рамка за оценка на структурните промени може да се използва, за да се оцени до каква степен съчетанието от трите компонента на добавената стойност от LEADER допринася за структурните промени в района на МГД (както е представено и на Фигура 2. Пътят към структурни промени в района на МГД).

Таблица 7. Пример за рамка за оценка на структурните промени

Структурни промени		
Въпрос за оценка: До каква степен изпълнението на СМР чрез прилагането на метода LEADER води до структурни промени в района на МГД?		
Фактори за успех (FOS)	Показатели	Източници на данни
FOS.SC:1.01: Изпълнението на СМР с прилагането на метода LEADER води до структурни промени в измеренията, обхванати от СМР. <i>Изпълнението на СМР по метода LEADER създава добавена стойност по</i>	LAV.I.12: Преценка, изразена от заинтересованите страни по LEADER, относно способността на LEADER да поражда структурни промени в измеренията, в които действа СМР.	<i>Анкетни, фокус групи.</i>



<p>отношение на социалния капитал, управлението и подобрените резултати и въздействия. Това от своя страна води до по-широки въздействия в района на МГД, т.е. до структурни промени по отношение на начина, по който функционират икономиката, обществото и институциите, в съответствие с измеренията, в които действа СМР.</p>		
---	--	--

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).

6 Изготвяне на преглед на наличните източници на данни/информация

Целта на настоящата глава е да даде информация за съществуващите източници на данни и да предложи информация за допълнителните източници и как те могат да бъдат използвани.

Всяка оценка е толкова добра, колкото са добри данните и информацията, използвани в нея за осигуряване на информация за показателите, включени в рамката за оценка. Поради това се предлага УО/РА и МГД да получат добър преглед на данните и информацията, необходими за показателите, които са избрали да използват при оценката на добавената стойност от LEADER. Това следва да се направи в ранните етапи на програмния период, за предпочитане, когато УО разработват плановете за оценка на СП по ОСП (2023—2027 г.). Последните съдържат раздел относно данните и информацията, който може да бъде добър ориентир за данните, които могат да бъдат използвани, и за данните, които не са налични и трябва да бъдат събрани.

Източниците на данни в предложената рамка за оценка попадат в две основни категории: 1) съществуващи източници на данни за общи данни, които всички държави членки ще събират, а именно за променливите/данните за мониторинг и оценка (ДМО), определени в приложение VII към Регламент (ЕС) 2022/1475; и 2) допълнителни източници на данни на равнището на МГД и УО/РА за данни, които не са обхванати от ДМО.

Съществуващите източници на данни се отнасят до системите за мониторинг за събиране на данни за променливите, свързани с положението на МГД, както и за променливите, свързани с дейностите на МГД, както е описано в приложение VII



към Регламент (ЕС) 2022/1475. Въпреки че задълженията за отчитане на тези променливи не са непрекъснати ¹⁶, данните могат да бъдат налични във всеки един момент от време. По-специално променливите за дейностите на МГД могат да бъдат включени в заявлението за подкрепа и да се измерват от момента на първото плащане за дадена операция (проект). Що се отнася до променливите, свързани с положението на МГД, те са на разположение на равнището на МГД във всеки един момент като част от тяхната документация. УО може да поиска от МГД да предоставят данни за членовете на МГД (променливи L600—L604) и за органа за вземане на решения на МГД (променливи L610—L620) не само по време на избора, но и по време на изпълнението на стратегиите за местно развитие с общоприета честота (напр. веднъж годишно).

Допълнителните източници на данни може да включват:

- База данни за мониторинг на равнището на МГД. Това е база данни, поддържана на равнището на МГД, в която се регистрират оперативни данни за дейности за популяризиране, както и за операции (проекти). Тя ще трябва да бъде договорена след обсъждане между МГД и УО/РА на ранните етапи на програмния период, за да може данните да се събират от самото начало. В приложение 2 е даден пример за база данни за мониторинг на равнището на МГД.
- Годишни доклади на МГД. Това са данни, които могат да бъдат извлечени от базата данни на равнището на МГД, допълнени с друга качествена информация, както и с констатациите от оценките на равнището на МГД.
- Данните от записите/мониторинга в УО/РА се отнасят до данните, събирани и поддържани на равнището на УО/РА, които документират управлението и контрола на интервенциите по LEADER.
- Анкетите, интервютата, фокус групите, разглеждането на конкретни случаи се отнасят до първичните данни, събрани от оценителя(ите) при извършването на оценката на добавената стойност от LEADER.
 - С анкетите се събират данни и информация по систематичен начин въз основа на мненията на ключови заинтересовани страни, напр. служители на МГД, орган за вземане на решения на МГД, представителна извадка от членове на МГД. Те могат да помогнат за получаване на информация за показателите за резултат и

¹⁶ Данните, свързани с дейностите на МГД, трябва да бъдат докладвани през 2026 г. и 2030 г., докато данните, свързани с положението на МГД, ще бъдат докладвани само веднъж, през годината след избора на МГД.



въздействие, които имат по-качествен характер. Примери за въпроси от анкети са дадени във всички фишове с показатели в приложение 1, в които се предлагат анкети като метод за събиране на данни.

- Фокус групата е качествен изследователски метод, при който малка група (напр. 6—10 души) от избрани хора (т.е. въз основа на определени критерии) отговаря на предварително зададени въпроси в модерирана обстановка. Фокус групите са добър начин да се проучат различни гледни точки по теми и да се получи задълбочена качествена информация чрез въпроси за проверка. Фокус групите не следва да се бъркат с работни срещи, които имат за цел да достигнат до общоприето заключение.
- Разглеждането на конкретни случаи може да се използва за задълбочаване на анализа на компонентите на добавената стойност от LEADER. Чрез тях се събират информация и данни, които допълват предоставените от администрациите на МГД, и могат да помогнат за представянето на някои от основните постижения по отношение на добавената стойност.
- Електронната информационна система на СП по ОСП се отнася до електронната система по член 130 или Регламент (ЕС) 2021/2115.



Част IV

Тълкуване на резултатите



7 Как се тълкуват резултатите от оценките на добавената стойност от LEADER

Целта на настоящата глава е да се предостави информация за това какво да се вземе предвид при тълкуването на доказателствата, получени от показателите и свързаните с тях фактори за успех, и по този начин да се отговори на въпросите за оценка.

Информацията, събрана с помощта на показателите, свързани с факторите за успех, ще помогне да се отговори на въпросите за оценка на различните компоненти на добавената стойност от LEADER. Факторите за успех показват очакваната промяна и посоката на тази промяна (увеличаване, намаляване, запазване). Стойностите на показателите предоставят доказателства за оценка на това дали е постигната очакваната промяна по отношение на различните елементи на социалния капитал, управлението и подобрените резултати и въздействия. В таблиците по-долу е показано какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на доказателствата, предоставени от показателите и свързаните с тях фактори за успех, за да се отговори на въпросите за оценка.

7.1. Подобрен социален капитал

Таблица 8. Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на мрежите

Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на мрежите	
<p>Мрежи:</p> <p>До каква степен LEADER допринася за качествени взаимодействия и изграждане на мрежи между съответните участници?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на три фактора за успех, които се отнасят до изграждането на мрежи и взаимодействието: а) между членовете на МГД, б) между местните участници в района на МГД и в) с участници/заинтересовани страни извън района на МГД.</p> <p>Формалните и неформалните мрежи на местно равнище, включващи представители на публичния и частния сектор, са в основата на принципа на партньорство на LEADER. Разнообразието от членове на МГД в тези мрежи или тяхната хетерогенност води до по-голяма представителност на различните категории местни участници в МГД. Тъй като колкото по-висока е стойността на индекса на мрежовото разнообразие (LAV.R.01), толкова по-добро е качеството на мрежата сред членовете на МГД. Освен това, ако броят на членовете на МГД, които смятат, че между тях се е развила култура на качествено сътрудничество (LAV.I.01), също е голям, това може да означава, че мрежата на МГД има потенциал да бъде поддържана в бъдеще. Високите стойности на тези показатели (LAV.R.01 и LAV.I.01) показват, че изграждането на мрежи и сътрудничеството са структурно вградени в социалните взаимодействия на местните</p>



	<p>заинтересовани страни, което предполага по-висок и по-траен структурен социален капитал на МГД. Високите стойности на LAV.R.01 само могат да означават начало на натрупване на структурен социален капитал в МГД, докато потенциалната трайност на този капитал все още е неясна.</p> <p>Що се отнася до изграждането на мрежи между заинтересованите страни в района на МГД, участието в проекти по LEADER води до контакти между хората. Това се представя с броя на операциите (проектите), които се изпълняват съвместно (LAV.O.02), и броя на участниците в тях (LAV.O.03). Това може да доведе до по-голяма ангажираност в живота на общността чрез участие в местни групи, представено чрез доказателства за участници в проекти по LEADER, които подобряват способността си да се организират в социални групи и да се интегрират в структурата на общността (LAV.R.02). От друга страна, ангажирането на хората в местни групи допринася за подобряване на социалните взаимодействия (LAV.I.02).</p> <p>Що се отнася до изграждането на мрежи с участници извън района на МГД, участието на членовете на МГД в други мрежи и установените взаимодействия и нови сътрудничества могат да доведат до увеличаване на броя и качеството на външните мрежи, с които е свързана МГД. Участието в междурегионални (LAV.O.04) и транснационални (LAV.O.05) проекти допринася за способността на МГД да „задържа“ външно вдъхновение и пазари. Освен това междурегионалният/международният обмен допринася за обмена на идеи и насърчава уменията за разработване на нови идеи. Тъй като участието в междурегионални и транснационални проекти и честите взаимодействия на МГД с други могат да доведат до по-силни мрежи, по-стратегически отношения и като цяло до подобряване на качеството на сътрудничеството, представено чрез доказателства за качеството на взаимодействията на МГД с други (външни) участници (LAV.R.03). Поради това колкото по-активно е участието на МГД в други мрежи, проекти (операции) и международни обмени, толкова по-вероятно е тя да се възползва от обмена на опит.</p>
<p>Какво да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на взаимната подкрепа и доверието</p>	
<p>Взаимна подкрепа и доверие:</p> <p>До каква степен LEADER е допринесъл за взаимната подкрепа и доверието в рамките на МГД и местната общност?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на фактор за успех, който е свързан с равнището на взаимна подкрепа и доверие в рамките на МГД и местната общност в района на МГД.</p> <p>Принципът от долу нагоре и подходът, основан на район, в LEADER са основата за изграждане на доверие. Членовете на местната общност си взаимодействат при изготвянето на стратегията за местно развитие (СМР) и по време на този процес изграждат доверие към МГД и капацитет за съвместна работа за постигане на общи цели.</p>



	<p>Наличието на доверие в рамките на МГД (LAV.O.06), т.е. между служителите на МГД, органа за вземане на решения на МГД и членовете на МГД, намалява споровете и води до по-бързото им разрешаване, ако възникнат. Освен това откритият диалог, прозрачността на процеса на вземане на решения, приемането на нови виждания и непрекъснатият мониторинг на дейностите на МГД улесняват изграждането на социално доверие между членовете на МГД.</p> <p>Високите равнища на доверие на местната общност към МГД (LAV.R.04) показват, че има по-добър диалог, прозрачност и координация при изпълнението на дейностите на МГД. Високите равнища на доверие също така подпомагат изграждането на икономически отношения и проправят пътя към подобряване на икономическите резултати.</p> <p>Промените в доверието на местната общност към МГД (LAV.I.03) могат да бъдат положителни или отрицателни. Ако са положителни, те показват, че МГД и нейните дейности създават добавена стойност по отношение на доверието, а ако са отрицателни, показват, че са необходими подобрения, за да може МГД да бъде надеждна заинтересована страна в процеса на местното развитие.</p>
<p>Какво да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на общите мисловни модели и убеждения</p>	
<p>Споделени мисловни модели и убеждения:</p> <p>До каква степен LEADER допринася за споделени мисловни модели, ценности и убеждения?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на фактор за успех, свързан със способността на МГД за насърчаване на обща визия за района на МГД, териториална идентичност, общи цели, ценности и/или убеждения в рамките на МГД и в района на МГД.</p> <p>Участието на членовете на местната общност в мрежи и проекти за сътрудничество изгражда общото им разбиране за социалните проблеми, повишава тяхната солидарност и склонността им да включват групи в неравностойно положение, жени и млади хора в проекти за сътрудничество. Това би увеличило споделената социална осведоменост (LAV.O.07).</p> <p>В допълнение, колкото повече са доказателствата за споделени ценности при сътрудничеството и съвместните проекти (LAV.R.05), толкова по-голяма е възможността за подобряване на местната идентификация и допринасяне за обща визия за района, хората и ресурсите в него. Ако броят на участниците в проектите по LEADER и членовете на местната общност, които смятат, че действията на МГД са оказали въздействие върху подобряването на местната идентичност и имиджа на района на МГД (LAV.I.04), също е висок, това означава, че МГД е допринесла за споделени мисловни модели и убеждения, а оттам и за изграждането на социален капитал в района.</p>

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).



7.2. Подобрено управление

Таблица 9. Какво да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на местното управление

Какво да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на местното управление	
<p>Местно управление:</p> <p>До каква степен прилагането на LEADER е довело до създаването на процеси и механизми, координирани и задействани от МГД, за да се гарантира участие, прозрачност и приобщаване при вземането на решения и силно ангажиране на общността в разработването и изпълнението на стратегията?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на четири фактора за успех, които се отнасят до: а) приобщаването в процеса на вземане на решения; б) развитието на административните и техническите умения на членовете на МГД, на органа за вземане на решения и на служителите; в) провеждането на дейности за популяризиране и г) комуникацията в рамките на МГД и с местната общност.</p> <p>Принципите на LEADER, основан на район и на партньорство, предполагат, че членовете на местната общност участват в процеса на местно развитие чрез МГД. Това може да се представи чрез разнообразието на състава на органа за вземане на решения на МГД (LAV.O.08). Откритостта и приобщаването от страна на МГД водят до възможности за включване на нови членове на общността и участници и за вече избраните/назначените членове на органа за вземане на решения — да получат информация от членовете на местната общност в района.</p> <p>Повечето доказателства за процесите в МГД, които улесняват участието на местната общност (LAV.R.06) отразяват усилията на МГД за по-отворена и приобщаваща структура на управление. Различните видове доказателства могат да доведат до различни заключения, например:</p> <ul style="list-style-type: none"> • писмените устави, включващи аспекти, свързани с мобилността при вземането на решения (напр. ротационно членство в органа за вземане на решения), са предпоставка за включването на нови групи членове на общността/участници; • заседанията на общото събрание увеличават възможностите за включване на нови членове на общността/участници и за вече избраните/назначените членове на органа за вземане на решения — да получат информация от хората на територията; • по-широкото участие на различни групи е по-вероятно да засили легитимността и да насърчи решаването на конфликти с ранно интегриране на различните гледни точки; • съдействието от страна на служителите на МГД на органа за вземане на решения във връзка с включването на нови



	<p>членове може да доведе до утвърждаване на лица, групи и членуващи организации в МГД.</p> <p>Приобщаващият състав на органа за вземане на решения на МГД със стабилни процеси за по-нататъшно улесняване на приобщаването повишава доверието в МГД, което може да се отрази в по-положително възприемане на МГД сред местната общност (LAV.I.05).</p> <p>Ефективното управление на структурите за местно управление изисква специфични административни и технически умения за членовете на МГД, съвета за вземане на решения и служителите. Участието в събития за изграждане на капацитет или обучение, както и участието в различни дейности на МГД, например разработване на стратегии за местно развитие, управление и дейности за популяризиране (LAV.O.09), в съответствие с принципа от долу нагоре на LEADER, води до нови или подобрени умения. Повечето доказателства за подобрени административни (LAV.R.07) и технически (LAV.R.08) умения сред служителите на МГД, органа за вземане на решения и членовете на МГД показва по-високия капацитет на МГД и нейните членове да предлагат по-качествена подкрепа за процесите на местно развитие.</p> <p>Тези подобрени умения позволяват на МГД да извършва дейности за популяризиране (LAV.O.10), които обхващат всички местни заинтересовани страни. Високите равнища на доказателства за дейности за популяризиране и подкрепа за кандидатите и бенефициерите (LAV.R.09) показват, че има повече възможности те да мотивират членовете на местната общност да участват в изпълнението на стратегията за местно развитие. Колкото по-ефективни са усилията на МГД за популяризиране и мотивиране на местните заинтересовани страни, толкова по-голям е броят на новите кандидати за участие в стратегията за местно развитие (LAV.I.06).</p> <p>Ефективната комуникация работи в синхрон с дейностите за популяризиране, за да се гарантира, че повече членове на местната общност ще бъдат мотивирани да участват със своите проекти в изпълнението на стратегията за местно развитие. Освен това, заедно с дейностите за популяризиране, комуникационните дейности ще предоставят възможности на местната общност да бъде чута и да стане част от местното управление. Повечето доказателства за комуникационни дейности (LAV.O.12) на равнището на МГД и увеличеният брой на МГД, чиито съответни документи относно дейността им са публикувани на уебсайт (LAV.O.11) на равнището на СП по ОСП, ще повиши процента на членовете на местната общност, които са запознати с подхода LEADER, ролята на МГД и СМР (LAV.R.10).</p>
--	---



	<p>Колкото повече се повишава осведомеността относно LEADER и неговото прилагане и колкото повече членове/участници от местната общност изпълняват проекти и/или имат възможност да определят процедурите за местно управление, толкова повече се увеличава видимостта на ролята на ЕС в овластяването на местните общности (LAV.I.07). В крайна сметка ефективното проявление на дейностите на МГД и резултатите, постигнати от изпълнението на СМР, могат да бъдат отразени в повече доказателства, че местната общност счита МГД за надеждна институция и катализатор на местното развитие (LAV.I.08).</p>
<p>Какво да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на многостепенното управление</p>	
<p>Многостепенно управление: До каква степен прилагането на LEADER е довело до създаването на процеси и механизми за сътрудничество между УО/РА, регионалните органи, мрежите и МГД, основани на стандартите на равнището на ЕС, с цел оправомощаване на МГД, повишаване на техния капацитет за вземане на решения, управление и отчетност?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на фактор за успех, свързан с координацията и комуникацията между МГД и другите равнища на управление.</p> <p>Принципът на изграждане на мрежи на LEADER означава, че МГД участват във вертикалните процеси на вземане на решения (многостепенно управление). Размерът на това участие може да бъде представен чрез броя и вида на взаимодействията между УО/РА и МГД (LAV.O.13). Това участие в многостепенното управление овластява МГД и повишава техните способности за вземане на решения. Доказателство за подобренията е броят и качеството на взаимодействията между УО/РА/националната мрежа по ОСП и МГД или представители на МГД (LAV.R.11), чрез подобрения и опростяване на системите, правилата и процедурите, както и чрез дейности, които подобряват комуникацията и координацията, показват по-силни връзки между тези различни равнища на управление (LAV.I.09). Вследствие на засилените връзки и координация служителите на УО/РА и МГД могат да допринесат за подобряване на изпълнението.</p>

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).



7.3. Подобри резултати и въздействия

Таблица 10. Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на увеличения ефект на лоста

Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на увеличения ефект на лоста	
<p>Увеличен ефект на лоста:</p> <p>До каква степен LEADER генерира ефект на лоста?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на два фактора за успех, които се отнасят до: а) стимулирането на допълнителни инвестиции или дейности в района на МГД, които не се финансират пряко от LEADER, и б) идентифицирането и мотивирането на нови организатори на проекти.</p> <p>Стратегиите за местно развитие създават ефект на лоста в резултат на стратегическото управление в сравнение с приноса за местното развитие на ad hoc (невключени в стратегическа рамка) заявления. Този ефект на лоста може да се прояви чрез равнището на допълнителни ресурси, инвестирани в МГД, за да съответстват на финансирането от ЕЗФРСР (LAV.O.14), но също така и чрез доказателствата за проектите, за които МГД кандидатстват, извън ЕЗФРСР (LAV.O.15), в резултат на уменията и капацитета, които са придобили чрез участието си в дейностите по LEADER. Другото измерение на допълнителните ресурси е доброволният труд (LAV.R.12), положен от местните организатори, общността в резултат на дейностите за популяризиране на МГД и изпълнението на СМР.</p> <p>Друго проявление на увеличения ефект на лоста произтича от идентифицирането и мотивирането на нови организатори на проекти. Подходът от долу нагоре на LEADER гарантира, че той достига до членовете на местната общност, които по-добре познават местните потребности. Освен това дейностите за популяризиране и комуникационните дейности на МГД ще позволят на потенциалните бенефициери от местната общност да бъдат добре информирани и мотивирани да кандидатстват за подкрепа. Тези дейности могат също така да помогнат на новите организатори на проекти да подобрят първоначалното си предложение и/или да допринесат за ускоряване на изпълнението на техните проекти (операции). Повишаването на броя на новите организатори на проекти, подкрепени от МГД, за които финансовата подкрепа от интервенцията по LEADER е била решаваща (LAV.O.16), е показател за увеличен ефект на лоста. Непрекъснатите усилия на МГД за систематично идентифициране и мотивиране на нови организатори на проекти може да доведе до по-утвърдено възприятие сред местните заинтересовани страни, че капацитетът на МГД за използване на традиционните знания е подобрен (LAV.R.13).</p>
<p>Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на проекти, специално съобразени с потребностите на района на МГД</p>	



<p>Проекти, специално съобразени с потребностите на района на МГД:</p> <p>До каква степен стратегията LEADER и действията на МГД отговарят на специфичните местни потребности и териториални цели?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на фактор за успех, свързан със задоволяването на местните потребности и териториалните цели.</p> <p>Подходът от долу нагоре и подходът, основан на район, на LEADER гарантират, че стратегията за местно развитие отразява потребностите на местните територии и техните общности. С тази отправна точка изпълнението на проекти (операции) от различни организатори (LAV.O.17), които имат по-добри познания за това как местните активи могат да бъдат използвани за посрещане на идентифицираните потребности (LAV.O.18) ще доведе до увеличаване на дела на проектите, които се основават на териториалните активи и отговарят на специфичните потребности на района по LEADER (LAV.R.14). Колкото повече проекти се изпълняват от различни организатори, които се основават на териториалните активи, толкова по-очевидно е, че подходът LEADER насърчава идентичността на общността (LAV.I.10).</p>
<p>Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на проекти с новаторски елементи на местно равнище</p>	
<p>Проекти с новаторски елементи на местно равнище:</p> <p>До каква степен проектите по LEADER са новаторски в местния контекст?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на фактор за успех, свързан с въвеждането и разпространението на иновации в района на МГД.</p> <p>Принципът за иновации на LEADER гарантира, че на местно равнище се прилагат различни видове иновации (напр. социални, технологични, свързани с процеси, услуги). Освен това принципът на изграждането на мрежи и принципът на териториалното сътрудничество предполагат, че участието в различни мрежи и проекти за териториално сътрудничество може да послужи като вдъхновение за генериране на нови идеи, които на свой ред могат да бъдат трансформирани в новаторски проекти в местния контекст. Това може да бъде представено чрез броя на проектите, които са новаторски в местния контекст (LAV.O.19). Доказателствата за увеличен дял на новаторските проекти, дължащи се на подхода LEADER (LAV.R.16), показват подобрена способност на LEADER да генерира иновации на местно равнище (LAV.I.11).</p>
<p>Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на устойчиви проекти</p>	
<p>Устойчиви проекти:</p> <p>До каква степен проектите по LEADER дават устойчиви резултати?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на фактор за успех, свързан с устойчивостта на резултатите от проектите.</p> <p>С подхода, основан на район, и подхода от долу нагоре на LEADER се насърчават проекти, които се основават на териториални аспекти и традиционни знания и имат по-голям потенциал да бъдат устойчиви в икономическо, екологично или социално отношение (LAV.O.20). Доказателствата за проекти, които са били подобрени чрез консултации с МГД (LAV.R.17) или които се считат от местните</p>



	<p>участници за по-устойчиви поради познаването на местните условия (LAV.R.18), могат да отразяват усилията на МГД за увеличаване на бъдещата трайност на проектите, финансирани от LEADER, и на ефекта, който те пораждат.</p>
<p>Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на проекти, които насърчават връзките между местните участници.</p>	
<p>Проекти, които насърчават връзките между местните участници:</p> <p>До каква степен LEADER насърчава връзките между участниците (напр. партньорства, мрежи, съвместно изпълнявани проекти и други форми на сътрудничество), които не биха съществували без него?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на фактор за успех, свързан с насърчаването и изпълнението на съвместни проекти.</p> <p>Принципът на партньорство и многосекторният подход на LEADER гарантират, че ползите от проектите се разпространяват по-широко чрез партньорските мрежи. Правилното прилагане на интегрирания, многосекторен подход и сътрудничество може да доведе до насърчаване на конкретни и функционални връзки между участниците в селските райони и да създаде полезни взаимодействия на равнището на проект и между заинтересованите страни по LEADER, участващи в различни проекти. Това ще се отрази като по-голям брой проекти, които си взаимодействат по полезен начин (LAV.O.21).</p> <p>Колкото повече съвместни, междусекторни проекти се изпълняват, толкова по-вероятно е LEADER да укрепи връзките между членовете/участниците на местната общност под формата на мрежи, партньорства, съвместно изпълнявани проекти и други форми на сътрудничество (LAV.R.19).</p>

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).

7.4. Структурни промени

Таблица 11. Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на способността на LEADER да води до структурни промени в района на МГД

<p>Какво трябва да се вземе предвид при тълкуването на резултатите по отношение на структурните промени</p>	
<p>Структурни промени:</p> <p>До каква степен изпълнението на СМР чрез прилагането на метода LEADER води до структурни промени в района на МГД?</p>	<p>На този въпрос за оценка се отговаря с помощта на фактор за успех, свързан с изпълнението на СМР по метода LEADER. Той измерва степента, до която структурните промени са настъпили в района на МГД в резултат от ефекта на съчетаването на добавената стойност от изпълнението на всички проекти от СМР по метода LEADER.</p> <p>За тази цел се използва показателят за въздействие LAV.I.12. Това е въпрос, който се отнася до равнището на въздействие, поради което е подходящ само показател за въздействие. Показателят за въздействие отразява чрез качествена анкета мнението на заинтересованите страни за степента, в която съчетаването на проектите на МГД са допринесли за различните измерения на СМР: икономическо, социално, екологично/пространствено, както и междусекторни аспекти. За да се разберат резултатите от този</p>



	<p>показател, е важно първо да се определи кои са специфичните измерения, обхванати от СМР.</p> <p>Колкото по-висока е стойността на този показател, толкова по-висок е ефектът от съчетаването на добавената стойност от LEADER за постигане на структурни промени в района на МГД в конкретните измерения, обхванати от СМР. Отделните отговори на въпросите от анкетата могат също така да покажат степента, в която LEADER допринася конкретно за определени видове структурни промени в анализирания район на МГД.</p> <p>Освен това допълнителната информация, предоставена от описателната статистика (ако има такава на местно/регионално равнище), показваща тенденциите/развитието на основните структурни промени, свързани например с населението, заетостта/безработицата или бедността/социалното изключване, може да спомогне за по-нататъшното поставяне в контекст на информацията, получена по показателя за въздействие LAV.I.12.</p> <p>При тълкуването на резултатите обаче трябва да се има предвид, че приносът на добавената стойност от LEADER за евентуални структурни промени може да не е лесно да се определи, че се дължи на LEADER или че може да има и други влияещи фактори.</p>
--	---

Източник: Изготвена от Европейската служба за помощ при оценяване на ОСП (2024 г.).



EU CAP Network *supported by*

European Evaluation Helpdesk for the CAP
Rue Belliard 12, 1040
Brussels, Belgium
+32 2 808 10 24
evaluation@eucapnetwork.eu



Funded by
the European Union